

عنوان مقاله:

بازتاب تعارض اصل و ظاهر در فقه و حقوق خانواده

محل انتشار:

دوفصلنامه پژوهش نامه اسلامی زنان و خانواده، دوره 8، شماره 3 (سال: 1399)

تعداد صفحات اصل مقاله: 0

نویسندگان:

سید ابوالقاسم نقیعی - دانشیار فقه و حقوق، عضو هیئت علمی دانشگاه شهید مطهری، تهران، ایران.

افتخار دانش پور - استادیار فقه و مبانی حقوق اسلامی، عضو هیئت علمی دانشگاه مذاهب اسلامی، تهران، ایران.

اکرم محمدی ارانی - دانشجوی دکتری فقه و مبانی حقوق اسلامی، دانشگاه مذاهب اسلامی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

خلاصه مقاله:

از مباحث کاربردی در حقوق اسلام، تعارض اصل و ظاهر است. مطابق قاعده «البینه علی المدعی و الیمین علی من انکر» ارایه دلیل بر عهده مدعی است. بر اساس یکی از معیارهای ارائه شده در تشخیص مدعی و منکر، مدعی کسی است که قولش مخالف اصل یا ظاهر باشد. در جریان دادرسی ممکن است فروضی مطرح شود که اصل بیان کننده یک مطلب و ظاهر مبین مطلب مخالف آن باشد. پرسش این است که دادرس به هنگام مواجهه با این گونه مصادیق باید کدام را برگزیند؟ با وجود گستردگی مصادیق این مساله در موضوعات فقهی و حقوقی، حساسیت این موضوع در خانواده بیش از سایر ابواب فقهی است؛ زیرا شکل ویژه ماهیت روابط میان اعضای خانواده، مقتضی عنایت قانونگذار به جایگاه ویژه خانواده در جامعه خواهد بود، به گونه ای که قاضی نیز در تصمیم گیری باید مصالح خانواده و اعضای آن را در نظر بگیرد. لذا در این مقاله، مصادیق تعارض اصل و ظاهر در خانواده مورد بررسی قرار گرفته است. در متون فقهی و حقوقی کشور، ملاک و رویه قضایی مشخصی برای ترجیح ظاهر بر اصل و یا بر عکس وجود ندارد. البته به نظر می رسد که ملاک قرار دادن یک قانون واحد و لا یتغیر مبنی بر تقدم اصل یا ظاهر نمی تواند راهگشای حل و فصل عادلانه دعاوی باشد. بنابراین جهت تحقق عدالت قضایی لازم است که حقوقدان یا دادرس در مقام استنباط حکم قانونی یا فصل خصومت، اقناع وجدان پیدا کرده و هر دعوایی را متناسب با شرایط حاکم بر مسئله مورد نزاع و احوالات طرفین مورد رسیدگی قرار دهد.

کلمات کلیدی:

اصل، ظاهر، تعارض، خانواده، فقه، حقوق

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/1419963>

